GJAR050003632019

प्राप्ति तारीख :०९/०७/२०१९
नोंध्या तारीख :०९/०७/२०१९
फेंसल तारीख :३१/०७/२०२६
समयगाळो :<u>वर्ष</u> <u>मास</u> <u>दिवस</u>
०७ ०० २२

માલપુરનાં મહે. જયુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ ફ. કલાસ સાહેબશ્રીની કોર્ટમાં, મુ.માલપુર.

ફોજદારી કેસ નં. ૩૧૬/૨૦૧૯
આંક– ૬૮

<u>FORM-A</u>

માલપુરનાં મહે. જયુડીશ્યલ મેજીસ્ટ્રેટ ફ. કલાસ સાહેબશ્રીની કોર્ટમાં, મુ.માલપુર.	
જજમેન્ટ તારીખ	૩૧/૦૭/૨૦૨૬
ફોજદારી કેસ નંબર	૩૧૬/૨૦૧૯
ગુનાની કલમ	ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ,૧૮૮૧ ની કલમ : ૧૩૫ મુજબ
ગુના રજી.નં.	--
ફરિયાદી	ભુરસિંહ રણજીતસિંહ રાઠોડ, રહે.મંગળપુર,તા.માલપુર, જી.અરવલ્લી.
ફરિયાદ પક્ષે	વિ.વ.શ્રી.એન.આર.વાઘેલા
આરોપી	નાસિરહુસૈન અબ્દુલ હમિદ શેખ, રહે: દિલખુશ મટન & ચીકન શોપ સુતરના કારખાના પાસે, નરોડા રેલ્વે ક્રોસીંગ રોડ, અમદાવાદ.
બચાવ પક્ષે	વિ.વ.શ્રી.એ.જે.શેખાવત

JMFC MALPUR

FORM–B

ગુનાની તારીખ	--
એફ.આઇ.આર.ની તારીખ	--
પ્લી/ તહોમતનામું ઘડયા તારીખ	૦૨.૧૨.૨૦૨૨
પુરાવો શરૂ કર્યા તારીખ	૧૭.૦૨.૨૦૨૩
ચુકાદા પર રાખ્યા તારીખ	૦૧.૦૭.૨૦૨૬
ચુકાદા તારીખ	૩૧.૦૭.૨૦૨૬
સજાનાં હુકમની તારીખ,જો હોય તો	૩૧.૦૭.૨૦૨૬

<u>આરોપીની વિગતો</u>

આરોપી નંબર	**આરોપીનું નામ**	**અટક કર્યા તારીખ**	**જામીન ઉપર મુકત કર્યા તારીખ**	**આક્ષેપિત ગુના**	**છોડી મુકેલ છે કે સજા કરેલ છે**	**કરવામાં આવેલ સજા**	**ફો.કા.સં ની કલમ–૪૨૮ ના હેતુ માટે**
૧.	નાસિરહુસૈન અબ્દુલ હમિદ શેખ	––	–	ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ,૧૮૮૧ ની કલમ : ૧૩૫ મુજબ	સજા કરેલ છે	આખરી હુકમ મુજબ	–

JMFC MALPUR

FORM–C

– ફરિયાદી/બચાવપક્ષ/ કોર્ટનાં સાક્ષીઓની યાદી–

એ ફરિયાદ પક્ષ:–

અનું.નં.	નામ	પુરાવાનો પ્રકાર
૧	ભુરસિંહ રણજીતસિંહ રાઠોડનું સરતપાસનું સોગંદનામુ	ફરીયાદી આંક-૦૪

(બી) **ફરિયાદપક્ષ તરફેના દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું લીસ્ટ :–**

અનું. નં.	આંક	વિગત
૧	૧૬	અલ્હાબાદ બેન્ક,અમદાવાદ નરોડા શાખાનો ચેક
૨	૧૭	ચેક બેન્કમાં રજૂ કરેલ તેનું પાર્ટફોલિયો
૩	૧૮	બેન્કમાંથી મળેલ FUNDS INSUFFICIENT ના શેરાવાળો ચેક રીટર્ન મેમો
૪	૧૯	નોટીસની સ્થળપ્રત નકલ
૫	૨૦	નોટીસની આર.પી.એ.ડી. કર્યા અંગેની પો.સ્ટ ની રસીદ
૬	૨૧	પો.સ્ટની એકનોલેજમેન્ટ પ્રીન્ટઆઉટ

(બી).બચાવપક્ષ તરફે મૌખિક પુરાવો :–

અનું. નં.	આંક	વિગત
૧	૪૩	દેવીલાલ નીમારામ પરીહારની જુબાની

બચાવપક્ષ તરફેના દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું લીસ્ટ :–

અનું. નં.	આંક	વિગત
૧	૪૪	આરોપીના ખાતાનું રેકર્ડ

JMFC MALPUR

-:ઠરાવ:-

(૧.૦) ફરિયાદ પક્ષની ટૂંકમાં વિગતો એવી છે કે, આ કામે ફરીયાદી મોજે મંગળપુર,તા.માલપુર જી.અરવલ્લીના રહીશ છે અને ખેતી તથા નોકરી કરી તેમનું તથા તેમના પરિવારનું જીવન ગુજરાન ચલાવે છે. સદરહું આરોપી ફરીયાદીનાં મિત્ર હોય આરોપીએ ફરીયાદી પાસે તેની અંગત જરૂરિયાત માટે હાથ ઉછીના રૂા.૫,૦૦,૦૦૦/-(અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા)ની માંગણી કરેલી. જેથી ફરીયાદીએ તેની ખેતીની આવક તથા અંગત બચતમાંથી સદરહું આરોપીને રૂા.૫,૦૦,૦૦૦/-(અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) હાથ ઉછીના આપેલા.ત્યારબાદ આરોપીએ ફરીયાદીને એવો વિશ્વાસ આપેલ કે સદર રકમ બાર માસની અંદર પાછી આપી દઈશું. ત્યારબાદ ફરિયાદીએ બાર માસ પુરા થતાં નાણાં માટે ઉઘરાણી કરી, વારંવાર ઉઘરાણી કરવા છતાં પણ લીધેલાં નાણાં ફરિયાદીને ન આપતા ફરિયાદીએ નાણાં માટે કડક ઉઘરાણી કરતાં સદરહું આરોપીએ ફરિયાદીને નાણાં ન આપતાં, નાણાંની જવાબદારી સ્વીકારી ફરિયાદીને સદરહુ હાથ ઉછીના નાણાં પરત ચુકવવા માટે રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા)નો તા.૨૦/૦૪/૨૦૧૯ નો "૨૬૪૨૭૦" નંબરનો ચેક અલ્હાબાદ બેંક, અમદાવાદ નરોડા શાખાના એકાઉન્ટ પે ચેક ખાતા નંબર "૫૦૦૧૫૦૭૯૫૧૮" નો આપેલ અને ફરિયાદીને એવો વિશ્વાસ તથા ભરોસો આપેલ કે સદરહુ ચેકની લખી તારીખે અથવા તે પછી ગમે ત્યારે ઉપરોક્ત ચેક બેંકમાં રજુ કરશો તો ચેકના નાણાં મળી જશે. જેથી ફરિયાદીએ રૂ.૫,૦૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા)નો ચેક તા.૨૫/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ ધી સાબરકાંઠા ડી.સેન્ટ્રલ કો-ઓપ બેંક લિ. માલપુર શાખામાં રજૂ કરેલ. જે ચેક સદરહું આરોપીના ખાતાવાળી બેંકમાં કલીયરન્સ માટે જતાં એકાઉન્ટમાં ચેક કલીયર થાય તેટલું ફંડ ના હોવાના કારણે "ફંડ ઇનસફીશીયન્ટ" ના શેરા સાથે તા. ૨૬/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ પરત મળેલ છે.

JMFC MALPUR

જેની જાણ ફરીયાદીને બેંક દ્વારા તા. ૨૬/૦૪/૨૦૧૯ ના રોજ થયેલ. જેથી સદર ચેકની લેણી થતી ચેકની રકમ રૂા. ૫,૦૦,૦૦૦/– (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) ફરીયાદીને મળેલ નહી. જેથી સદરહુ ચેક અપુરતા ફંડનાં કારણે પરત ફરતા ફરિયાદીએ તેમના વકીલશ્રી મારફતે તા.૨૪/૦૫/૨૦૧૯ ના રોજ રજી. એડી. દ્વારા નોટીસ આપેલી જે નોટીસ તા. ૨૮/૦૫/૨૦૧૯ રોજના આરોપીને બજી ગયેલ. આમ, આરોપીને નોટીસની કાયદેસરની બજવણી થઈ ગઈ હોવા છતાં નોટીસનો કાયદેસરનો સમય વિતવા છતાંય આજદિન સુધી ફરીયાદીને તેની લેણી થતી રકમ રૂા. ૫,૦૦,૦૦૦/– (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) વસુલ આપેલ નથી.આમ,આરોપીએ જાણી જોઇને ફરીયાદીને છેતરવાના ઈરાદાથી તેના ખાતામાં બેલેન્સ નથી તેમ જાણતા હોવા છતાં ફરીયાદીને ચેક આપી છેતરપિંડી કરેલી છે. જેથી આ ફરીયાદ આપ ના. કોર્ટમાં દાખલ કરવાની જરૂરત ઉપસ્થિત થયેલ છે.આમ, આ કામના આરોપીએ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૮ મુજબનો ગુનો કરેલ હોય ધારાધોરણસર થવા તથા યોગ્ય હુકમ કરવા હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે.

JMFC MALPUR

<u>આરોપીની પ્લી બાબતે:</u>

(૨.૦) આરોપીને સમન્સની બજવણી થઇ જતા, આરોપી અદાલત સમક્ષ હાજર થતા, તેને ફરિયાદ તથા તેની સાથે રજૂ તમામ દસ્તાવેજોની નકલો વિના મુલ્યે પુરી પાડયા બાદ, આરોપીની પ્લી નોંધવામાં આવતા, તેમા આરોપીએ **આંક: ૧૫** થી ગુનાનો ઈન્કાર કરેલો.

<u>કેસની કાર્યવાહીનો સ્વરૂપ</u>

(૩.૦) વટાવખત અધિનિયમની એકટની કલમ–૧૪૩ મુજબ આ કેસ અન્વયેની કાર્યવાહી સમરી સ્વરૂપમાં ચલાવવાની રહે છે એટલે કે, આ કેસની કાર્યવાહી સંહિતાના પ્રકરણ–૨૧ કલમ ૨૬૦ થી ૨૬૫ મુજબ ચલાવી શકાય છે

અને કેસની કાર્યવાહી યોગ્ય પદ્ધતિથી અને લંબાણપૂર્વક પુરાવો લેવા આરોપીની **આંક–૧૫** થી પ્લી રેકોર્ડ કરવામાં આવી અને આ કામે જે પુરાવો નોંધવામાં આવેલો છે તેને ધ્યાને લેતાં તે લંબાણપૂર્વક નોંધવામાં આવેલો છે આમ, હાલના કેસની કાર્યવાહી સમન્સ કેસ તરીકે ચલાવેલ છે. ફરિયાદી, બચાવપક્ષ તર્ફે ઉપરોક્ત ફોર્મ – સી મા દર્શાવ્યા મુજબના લેખિત અને મૌખિક પુરાવા રજુ થયેલા છે.

<u>ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ–૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન</u>

(૪.૦) ત્યારબાદ આરોપી વિરૂદ્ધ પુરતો પુરાવો જણાતા આરોપીનું ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ–૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન નોંધવામાં આવતા તેમાં તેમની રૂબરૂમાં ફરિયાદ પક્ષનો પુરાવો લેવામાં આવેલો, તે સિવાયના પ્રશ્નોના જવાબમાં ખોટી વાત છે, તેઓને નોટીસ આપેલ નથી.તેઓ કશુ જાણતા નથી જણાવેલ છે, વિશેષમાં કાંઈ કહેવું છે તે સંદર્ભે જણાવેલ છે કે," તેઓએ કોઇ ચેક આપેલ નથી કે કોઇ નાણા લીધેલ નથી. અમોને ગુન્હો કબુલ નથી, અમો ઇન્સાફી કાર્યવાહી આગળ ચલાવવા માગીએ છીએ.''

<u>–:: મુદ્દાઓ ::–</u>

(૫.૦) ઉપરોક્ત હકીકતો સદરહું કેસના ન્યાય નિર્ણય માટે નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે.

- મુદ્દા નં.૧ – શું ફરિયાદપક્ષ નિઃશંકપણે સાબિત કરે છે કે, આંક–૧૬ વાળા ચેક આરોપીએ તેના કાયદેસરના દેવાની ચુકવણી માટે ફરિયાદીને આપેલ છે ?
- મુદ્દા નં.૨ – શું ફરિયાદપક્ષ નિઃશંકપણે સાબિત કરે છે કે, આરોપીએ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૩૮ મુજબનો શિક્ષાને પાત્ર ગુનો કરેલ છે ?

JMFC MALPUR

- મુદ્દા નં.૩ – શું હુકમ ?

(૬.૦) ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પરત્વેના અત્રેની કોર્ટના નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

- મુદ્દા નં.૧ – ''હકારમાં.''
- મુદ્દા નં.૨ – ''હકારમાં''
- મુદ્દા નં.૩ – આખરી હુકમ મુજબ.

(૭.૦) ફરિયાદી તરફે વિ.વ.શ્રી.એન.આર.વાઘેલા દ્વારા મૌખિક દલીલો તેમજ આંક:૫૭ થી લેખીત દલીલો કરેલ છે તથા બચાવ પક્ષે વિ.વ.શ્રી એ.જે.શેખાવત એ મૌખિક દલીલ કરેલ છે જે ધ્યાને લીધી.

–:: કારણો ::–

(૮.૦) મારા નિર્ણયો માટેના કારણો નીચે મુજબ આપવામાં આવેલા છે. મુદ્દા નં.૧ અને ૨ ની ચર્ચા ફરિયાદની હકીકતોનું પુનરાવર્તન ન થાય અને એકબીજાને પરસ્પર સંકળાયેલ હોય તે હેતુથી એક સાથે કરવામાં આવે છે. વધુમાં ચર્ચા કરીએ તો, ફરિયાદ સમય મર્યાદામાં દાખલ કરેલ છે કે કેમ તે અંગેના કારણો જોતાં સદર ફરિયાદ સમય મર્યાદામાં દાખલ કરેલ છે.

1	Presentation	૨૦.૦૪.૨૦૧૯
2	Intimation of dishonor	૨૬.૦૪.૨૦૧૯
3	Notice issued	૨૪.૦૫.૨૦૧૯
4	Notice served / Presumption	૨૮.૦૫.૨૦૧૯
5	Filing Complaint	૦૯.૦૭.૨૦૧૯

JMFC MALPUR

કોર્ટની હકુમત અંગે

(૯.૦) આ કામે ફરિયાદીની બેન્ક માલપુર મુકામે આવેલ છે આમ સદર ફરિયાદને નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ મુજબ આ કોર્ટને ફરિયાદ ચલાવવાની સત્તા છે.

પુરાવાના બોજા વિશે

(૧૦.૦) એ પ્રસ્થાપિત હકીકત છે કે, ચેક એ વિનીમયપત્ર છે અને વિનીમયપત્ર અન્વયે ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૧૮ મુજબ જો વિરૂદ્ધનું પુરવાર કરવામાં ન આવે તો અવેજ, તારીખ, સ્વીકારવાનો સમય, તબદીલીનો સમય, શેરાઓના ક્રમ, સંબંધે અને તેનો ધારણકર્તા કાયદેસરનો ક્રમિક ધારણકર્તા હોવા અંગે કાનુની અનુમાન ધારણા કરી લેવામાં આવશે. તેવી જ રીતે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૩૯ વંચાણે લેતા તેમાં પણ "જ્યાં સુધી વિપરીત પુરવાર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવશે કે, ચેકના ધારકે કલમ–૧૩૮માં જણાવેલ ચેક, કોઈ દેવું અથવા અન્ય જવાબદારીને પુરેપુરી રીતે અથવા અંશતઃ ચુકવણી માટે ચેક આપેલો હતો"

આમ, કલમ–૧૩૯ ની જોગવાઈઓ જોતા ધારકની તરફેણમાં અનુમાન કરવાની જોગવાઈ સદર કલમમાં કરવામાં આવેલ હોવાનું ફલીત થાય છે. તેવી જ રીતે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૨૦ મુજબ જો કોઈ વ્યક્તિ વિનમયપત્ર ઉપર સહી કરી અન્યને આપે અને તે સંપૂર્ણ ક્રોસ હોય કે અપૂર્ણ વિગતવાળો હોય તો તેવી આપનાર વ્યક્તિ પ્રમથદર્શનીય રીતે અન્ય વ્યક્તિને એવી સતા હસ્તાંતર કરે છે કે, તેમાંની અપૂર્ણ વિગત અથવા અન્ય જરૂરી વિગતો અથવા અન્ય જરૂરી ભરવાની વિગત તેણે સંપૂર્ણ કરી લઈ વિનમયપત્ર ઉપયોગમાં લેવાનો છે. આમ, ઉપરોક્ત નોંધેલ કલમ–**૧૧૮, ૧૩૯ અને ૨૦** અન્વયે ઉપલબ્ધ કાનુની અનુમાન અને ધારણા હાથ ઉપરના કેસમાં, ફરિયાદી

JMFC MALPUR

વિનીમયપત્રનો ધારણકર્તા હોવાનું માનવાને સબળ કારણ રહે છે. એ ખરૂ છે કે, કાનૂની અનુમાન અને ધારણા ખંડનીય પ્રકારની છે અને જો વિરૂધ્ધનું પુરવાર કરવામાં આવે તો તેનું કાનુની મુલ્ય રહેતું નથી. આમ વિરૂધ્ધની હકીકત સાબીત ન થાય ત્યા સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવશે કે ચેક ધારણ કરનારે તે ચેક કલમ–૧૩૮ માં દર્શાવ્યા મુજબ તેના કોઈ દેવાના અથવા અન્ય જવાબદારીના પુરેપુરા અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી બોજમુક્ત થવાના બદલામાં તે ચેક મેળવ્યો હશે. વણચુકવ્યો પરત થયેલો ચેક હાલનું કાયદેસરનું દેવુ કે જવાબદારી અદા કરવા માટે આપવામાં આવેલ હતો તેવુ અનુમાન કરવામાં આવશે. આનાથી વિરૂધ્ધ પુરવાર કરવાનો બોજો યાને કે પરત આવેલ વણ ચુકવ્યા ચેક કાયદેસરની જવાબદારી કે દેવા પેટે ન હતો તેમ પુરવાર કરવાનો બોજો તે ચેક લખી આપનાર પર રહે છે. આમ કલમ–૧૧૮ અને ૧૩૯ ના અનુમાનો એ કાયદાના અનુમાનો છે ચોક્કસ અનુમાનો છે અને આરોપી તરફથી જ્યાં સુધી વિરૂધ્ધનું પુરવાર ન થાય ત્યાં સુધી તે ખંડીત થતા નથી. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એ સિધ્ધાંત પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે કે આરોપીએ જેવો શંકાથી પર ચુસ્ત પુરાવો આપવા માટે આરોપીએ સાક્ષીના પાંજરામાં પણ આવવાની જરૂર રહેતી નથી. એટલે કે અનુમાનનું ખંડન આરોપી,ફરિયાદપક્ષે જ પુરાવો રજૂ કરેલો છે તેના દ્વારા પણ તે કરી શકે છે અને આરોપી દ્વારા માત્ર શંકા ઉત્પન્ન કરતો કે શક્ય પુરાવો આપવો જ જરૂરી છે.

(૧૧.૦) આમ, ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ–૧૮૮૧ની કલમ–૧૩૮ નો ગુનો જોઈએ તો તેના તત્વો નીચે મુજબ છે.

૧. કોઈ કાયદેસરના દેવા કે અન્ય જવાબદારી અદા કરવા માટે ચેક આપવામાં આવેલો હોવો જોઈએ.

૨. ચેકના લખનાર વ્યક્તિના ખાતામાં અપુરતા નાણા ભંડોળના કારણે જ ચેકનો અનાદર થયેલ હોવો જોઈએ.

JMFC MALPUR

૩. ચેક લખ્યા તારીખથી ૩ માસની સમયમર્યાદામાં ક્લીયર થવા માટે બેન્કમાં રજૂ થયેલ હોવો જોઈએ.

૪. ચેકનો અનાદર થયા બાદ બેન્ક તરફથી માહિતી મળ્યાના ૩૦ દિવસની અંદર ચેક લખનારને લેખિત ડીમાન્ડ નોટીસ આપીને ચેકમાંની રકમની માંગણી કરેલી હોવી જોઈએ.

૫. નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દિવસમાં આરોપી ચેકની રકમ ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ હોવી જોઈએ.

૬. દેવું કે જવાબદારી કાયદેસર રીતે અમલ કરાવી શકાય તેવી હોવી જોઈએ.

JMFC MALPUR

આમ, ઉપરોક્ત તમામ તત્વો સાબિત કરવામાં ફરિયાદ પક્ષ સફળ થાય તો જ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ–૧૮૮૧ ની કલમ–૧૩૮ અન્વયે આરોપીને દોષિત ઠરાવી શકાય. આવી જ રીતે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ–૧૮૮૧ ની કલમ–૧૩૯ ચેકના ધારણકર્તાની તરફણમાં અનુમાન કરવા બાબત છે એટલે કે વિરૂધ્ધની હકીકત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે કે , તે ચેક ધારણ કરનારે તે ચેક કલમ–૧૩૮ માં દર્શાવ્યા મુજબ તેના કોઈ દેવા કે અન્ય જવાબદારીના પુરેપુરા અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી બોજમુક્ત થવા બદલ તે ચેક મેળવ્યો હશે અને આ વણચૂકવાયેલ પરત થયેલ ચેક હાલના કાયદેસરના દેવા અથવા જવાબદારી અદા કરવા સારૂ જ આપવામાં આવેલ હતો તેવું અનુમાન કરવામાં આવશે. આમ, આ કામે **આંક–૧૬** નો ચેક કાયદેસરના દેવા કે જવાબદારી બદલ બોજામાંથી મુક્ત થવા માટે આરોપીએ ફરિયાદીને આપેલ છે અને આ દેવું કે જવાબદારી કાયદેસરની છે અને તેનો કાયદા દ્વારા અમલ કરાવી શકાય તેવો છે તેવું કલમ–૧૩૯ અન્વયે આ અદાલત અનુમાન કરશે. આનાથી વિરૂધ્ધનું પુરવાર કરવાનો બોજો યાને કે પરત આવેલ **આંક–૧૬** નો ચેક વણચૂકવ્યા ચેકની વર્તમાનની યાને

કાયદેસરની જવાબદારી કે દેવા પેટે ન હતો અથવા તો તે ચેક બિનઅવેજી હતો તેમ પુરવાર કરવાનો બોજો તે ચેક લખી આપનાર ઉપર રહે છે. આ કામે હાલના આરોપી ઉપર આ બોજો રહે છે. આમ, કલમ–૧૧૮ અને ૧૩૯ ની કાનૂની જોગવાઈઓ જોઈએ તો કોર્ટ હંમેશા ફરિયાદીની તરફેણમાં અનુમાન કરવા બંધાયેલ છે, અદાલત ફરિયાદીની તરફેણમાં કલમ–૧૧૮ અને ૧૩૯ મુજબ અનુમાન ન કરે તે માટે વિરૂધ્ધનું પુરવાર કરવાનો બોજો કાયદા દ્વારા આરોપી ઉપર નાખવામાં આવેલ છે. પરંતુ કલમ – ૧૧૮ અને કલમ ૧૩૯ અન્વયે આ કોર્ટ હાલના આરોપી વિરૂધ્ધ ત્યારે જ ઉપર કહ્યા મુજબ અનુમાન કરી શકે છે કે જ્યારે ફરિયાદીની ફરિયાદ કલમ–૧૩૮ અને કલમ–૧૪૨ અન્વયે સમય મર્યાદામાં જ દાખલ કરવામાં આવેલી હોવી જોઈએ અને આ બે કલમોમાં જણાવેલ આદેશાત્મક જોગવાઈઓનું ફરિયાદ પક્ષ નિ:શંકપણે પાલન કરેલ હોવું જોઈએ.

(૧૨.૦) આ કામના ફરિયાદી નિ:શંકપણે એવુ પુરવાર કરે છે કે, આરોપીએ આપેલો ચેક કાયદેસરના લેણાં અને જવાબદારી પેટે આપેલ છે કે કેમ? તે પુરવાર કરવાની જવાબદારી ફરિયાદીના શિરે છે. જેથી આ કામના ફરિયાદીએ **આંક–૦૪** થી સરતપાસનું સોગંદનામું રજૂ કરેલ છે. જેમાં તેઓએ પોતાની આંક–૦૧ વાળી ફરીયાદ હકીકતને સમર્થન કરતો પુરાવો રજૂ કરેલ છે અને આંક: ૦૩ થી પુરાવા લીસ્ટ તથા આંક: ૧૬ થી ૨૧ સુધીના રજૂ થયેલ દસ્તાવેજી પુરાવાને સમર્થન કરેલ છે.

સદર ફરીયાદીએ આરોપી તરફે કરવામાં આવેલ ઉલટતપાસમાં જણાવેલ છે કે, તેઓ ઓલ્ડ એસ.એસ.સી. પાસ છે. તેઓએ આંક–૪ વાળું સરતપાસનું સોગંદનામું અદાલતમાં રજૂ કરેલ ત્યારે તેઓ ખેતી કરતા હતા. તેઓ

JMFC MALPUR

આરોપીને સને–૧૯૮૭ થી ઓળખતા હતા. તેઓને આરોપી નાસીર હુશેનનું આખું નામ ખબર નથી. આરોપી નાસીરહુશેનને એક પત્ની અને બે બાળકો છે અને એક દીકરી પણ છે તેવું તેઓ જાણે છે. તેઓ આરોપીના ઘરે ગયેલા છે. તેઓ આરોપીના ઘરે ગયા ત્યારે તેનું ઘર મદની પાર્ક, રામોલ મુકામે આરોપી રહેતો હતો. એ વાત ખરી છે કે, તેઓએ તેમની ફરીયાદમાં, તેમના સરતપાસના સોગંદનામામાં અને આરોપીને આપેલ વૈધાનિક નોટીસમાં આરોપીએ કઈ તારીખે કયા સમયે અને કયા વર્ષમાં નાણાંની માંગણી કરેલ તે જણાવેલું નથી. એ વાત ખરી છે કે, તેઓ ખેતીની આવક ધરાવે છે કે, જમીન ધરાવે છે તે સંબંધે કોઈ પુરાવો હાલના કામે રજૂ રાખેલ નથી. એ વાત ખરી છે કે, તેઓએ તેમની ફરીયાદમાં, તેમના સરતપાસના સોગંદનામામાં અને આરોપીને આપેલ વૈધાનિક નોટીસમાં આરોપીને કઈ તારીખે કયા સમયે અને કયા વર્ષમાં નાણાં આપેલાં તેવું ચોક્કસ જણાવેલ નથી. એ વાત ખરી છે કે, તેઓએ કોની હાજરીમાં આરોપીને નાણાં આપેલ તેવું પણ જણાવેલ નથી. તેઓ સને–૨૦૧૬માં નિવૃત્ત હતા. તેઓ તા.૩૧.૦૭.૨૦૧૨માં નિવૃત્ત થયેલ છે. તેઓને સને–૨૦૧૬માં આશરે રૂ.૨૦,૦૦૦/–ની આસપાસ પેન્શન આવતું હતું. તેઓના પરીવારમાં તેમના બે સંતાનો તથા તેમની પત્નીઓ અને તેઓની પત્ની એ રીતેના પરીવારના સભ્યો છે. તેઓને અમદાવાદ તેમજ મંગળપુર મુકામે એમ કુલ બે મકાનો છે. તેઓને સને–૨૦૧૬માં કોઈપણ મકાનો ઉપર લોન ચાલતી ન હતી. તેઓના નામે એક ટુ વ્હીલર છે અને તેની ઉપર કોઈ લોન ચાલતી ન હતી. આરોપીને તેઓએ કોઈની હાજરીમાં નાણાં આપેલાં નથી. તેઓ સને–૨૦૧૬માં ઈન્કમટેક્ષ રીર્ટન ભરતા હતા. તેઓએ આરોપીને જે રકમ આપેલ તે સને–૨૦૧૬ના ઈન્કમટેક્ષ રીર્ટનમાં બતાવેલ નથી. એ વાત ખરી છે કે, તેઓએ તેમની ફરીયાદમાં, તેમના સરતપાસના સોગંદનામામાં અને આરોપીને આપેલ વૈધાનિક નોટીસમાં આરોપીને ત્રણ વર્ષ અગાઉ નાણાં આપેલાં તેવું જણાવેલ છે. તેઓએ ફરીયાદ

JMFC MALPUR

કરી તેના ત્રણ વર્ષ અગાઉ આરોપી મટનની દુકાન ચલાવતા હતા અને તે સમયે તેની આર્થિક સ્થિતિ નબળી હતી. એ વાત ખરી છે કે, તેઓએ તેમની ફરીયાદમાં, તેમના સરતપાસના સોગંદનામામાં અને આરોપીને આપેલ વૈધાનિક નોટીસમાં જણાવ્યા મુજબ આરોપીને નાણાં આપ્યાના બાર માસ બાદ ઉઘરાણી કરતાં આરોપીએ તકરારી ચેક આપેલ છે. એ વાત ખરી છે કે, તેઓ અમદાવાદમાં તેમની પડોશમાં રહેતા મહેન્દ્રભાઈ પટેલનાઓને ઓળખે છે. એ વાત ખરી છે કે, તેઓ જ્યારે નોકરી કરતા હતા ત્યારે અમદાવાદ મુકામે રહેતા હતા અને ત્યારબાદ તેઓ મંગળપુર મુકામે રહેતા હતા. મહેન્દ્રભાઈ પટેલ જે તે વખતે વ્યાજ વટાવનો ધંધો કરતા હતા કે કેમ તેની તેઓને ખબર નથી. તેઓ અને મહેન્દ્રભાઈ પટેલ પડોશમાં રહેતા હોઈ પડોશી મિત્ર થઈએ છીએ. મહેન્દ્રભાઈ પટેલ અને આરોપી વચ્ચે નાણાંકીય વ્યવહાર થતા હોવાની તેઓને ખબર નથી. આ કામના આરોપીએ મહેન્દ્રભાઈ પટેલ પાસેથી રૂા.૨૦,૦૦૦/– સને–૨૦૧૫ માં પાંચ ટકાના વ્યાજે લીધેલાની હકીકતની તથા તે સમયે મહેન્દ્રભાઈ પટેલે આરોપી પાસેથી માત્ર સહી કરેલો કોરો ચેક લીધેલો તે હકીકતની તેમજ મહેન્દ્રભાઈ પટેલ પાસેથી લીધેલ રૂા.૨૦,૦૦૦/–ની રકમ આરોપીએ ચુકવી દીધેલ છે પણ મહેન્દ્રભાઈ પટેલે આ કામના આરોપીને ચેક પરત કરેલ નથી તેવી હકીકતની તેઓને ખબર નથી. એ વાત ખરી નથી કે, મહેન્દ્રભાઈ પટેલ અને આરોપી વચ્ચેના સંબંધ ખરાબ થતાં મહેન્દ્રભાઈ પટેલ પાસેથી તેઓએ ચેક મેળવી ચેકનો ખોટો દુરુપયોગ કરેલ છે. સને–૨૦૧૭ પછી આર.બી.આઈની ગાઈડલાઈન મુજબ બારકોડવાળો ચેક દરેક બેંકોમાં અમલમાં આવેલ અને નવા ચેકોમાં સ્કેન કોડ તથા તે બેંકોનો આઈ.એફ.સી. કોડ પણ છાપવામાં આવેલ તે હકીકતની તેઓને ખબર નથી. એ વાત ખરી છે કે, આંક–૧૬ વાળા તકરારી ચેકમાં તારીખ, નામ અને રકમની વિગતો તેઓએ તેમના હસ્તાક્ષરમાં ભરેલ છે. એ વાત ખરી છે કે, આંક–૧૯ વાળી વૈધાનિક નોટીસમાં તેઓએ સહી કરેલ

JMFC MALPUR

નથી. એ વાત ખરી નથી કે, આંક–૧૯ની નોટીસમાં લખેલ હકીકતોની તેઓને જાતમાહિતી નથી. એ વાત ખરી છે કે, આંક–૧૯ ની વૈધાનિક નોટીસ વકીલશ્રીએ રજી.એડી કરેલી. એ વાત ખરી છે કે, આરોપીએ વૈધાનિક નોટીસ સ્વીકારીને સહી કરેલ હોય તેવો કોઈ પુરાવો હાલના કામે રજૂ નથી. એ વાત ખરી નથી કે, આરોપીને વૈધાનિક નોટીસ ક્યારેય મળેલ નથી. એ વાત ખરી નથી કે, આરોપીને વૈધાનિક નોટીસ મળેલ ના હોઈ તેઓની વિરૂદ્ધ કે તેમના મિત્ર મહેન્દ્રભાઈ પટેલ વિરૂદ્ધ તકરારી ચેક પરત મેળવવા માટે કોઈ કાર્યવાહી કરેલ નથી કે ચેકનો ખોટો દુરુપયોગ કરવા માટે કોઈ કાર્યવાહી કરેલ નથી. એ વાત ખરી નથી કે, આરોપીએ કોઈ તકરારી ચેક આપેલ નથી કે આરોપીએ કોઈ નાણાં લીધેલ નથી. એ વાત ખરી નથી કે, આજરોજ નામદાર કોર્ટમાં સોગંદ ઉપર ખોટી જુબાની આપી છે.

(૧૩.૦) **ત્યારબાદ આરોપી પક્ષ તરફે બચાવ રજૂ કરવા આંક:૪૩ સાહેદ દેવીલાલ નીમારામ પરીહાર, આસીસ્ટંટ મેનેજર**– ઈન્ડિયન બેન્ક નરોડા,અમદાવાદનાઓની સોગંદ ઉપર સરતપાસ કરવામાં આવેલ છે. જેમાં તેઓએ તેમની સરતપાસમાં જણાવેલ છે કે, તેઓ ૨૦૧૯ થી ઈન્ડિયન બેંક નરોડા શાખામાં આસીસ્ટંટ મેનેજર તરીકે ફરજ બજાવે છે. નામ.કોર્ટ ધ્વારા ક્રિ.કે.નં.૩૧૬/૨૦૧૯ ના કામે આરોપી નાસીરહુસેન અબ્દુલહમીદ શેખના સેવીંગ એકાઉન્ટમાં કયારે કયારે ચેકબુક ઈસ્યુ કરવામાં આવેલ તે અંગેની તથા સમન્સમાં જણાવ્યા મુજબની માહીતી સાથે હાજર રહેવા અંગેનો સમન્સ મળતા તેઓ આજરોજ નામ.કોર્ટમાં સમન્સમાં જણાવ્યા મુજબના દસ્તાવેજો સાથે હાજર રહેલ છે.આ કામે નાસીરહુસેન અબ્દુલહમીદ શેખનુ સેવીંગ્સ ખાતુ એકાઉન્ટ નંબર ૫૦૦૧૫૦૭૯૫૧૮નો અગાઉ ૨૦૦૯ માં અલ્હાબાદ બેંક નરોડા શાખામાં ખોલાવેલ હતુ,ત્યારબાદ સને.૨૦૨૦ માં અલ્હાબાદ બેંકનુ ઈન્ડિયન બેંકમાં

JMFC MALPUR

મર્જર થતા અલ્હાબાદ બેંકના તમામ ખાતા તથા તમામ બ્રાન્ચ ઈન્ડિયન બેંકમાં મર્જ થતા સદર બ્રાન્ચ હાલ ઈન્ડિયન બેંક નરોડા શાખા તરીકે કાર્યરત છે અને હાલના ખાતાનુ તમામ રેકોર્ડ પણ આ બ્રાન્ચમાં નિભાવેલ હોય જેની માહીતી લઈને આવેલ છે. જે અંગેની માહીતી આજરોજ બ્રાન્ચ મેનેજરના સહી સીકકા સાથે પત્રથી રજુ કરે છે. જે માહીતી દર્શાવતુ અસલપત્રને રજુ દાખલ આંક-૪૪ આપવામાં આવે છે.તેમજ તેની સાથે આરોપીનુ એકાઉન્ટ ઓપનીંગ ફોર્મની ઝેરોક્ષ, પાનકાર્ડની ઝેરોક્ષ, લાઈસન્સની ઝેરોક્ષ, ઈલેકસીટી બીલની ઝેરોક્ષ, તથા બેંક સ્ટેટમેન્ટની ઝેરોક્ષ નકલ લાવેલ છે જે રજૂ કરે છે. જે તમામ નકલો ધ્યાને લેતા તમામ નકલો ઝેરોક્ષ નકલ હોય તેમજ તેના ઉપર બેંકના કોઈ પણ અધિકૃત વ્યક્તીનો કોઈ સહી સીક્કો ના હોય જેને આ કામે માર્ક-એ થી ઈ સુધી આપવામાં આવે છે.સદર ખાતા આરોપીને તેઓની બ્રાન્ચમાંથી તા. ૨૫/૧૧/૧૩ ના રોજ ચેકબુક ચેક નં.૨૬૪૨૬૧ થી ૨૬૪૨૮૦,તા. ૨૨/૦૭/૧૫ ના રોજ ચેકબુક ચેક નં.૨૧૪૪૬ થી ૨૧૪૬૫, તા.૦૧/૧૦/૧૬ ના રોજ ચેકબુક ચેક નં.૫૪૨૨૬ થી ૫૪૨૪૫,તા.૦૪/૧૧/૧૭ ના રોજ ચેકબુક ચેક નં.૮૩૭૪૬૧ થી ૮૩૭૪૮૦,ની ઈસ્યુ કરવામાં આવેલ હતી.તેમજ હાલ સદર ખાતુ તેમની બ્રાન્ચમાં "ઈન ઓપરેટીવ" ખાતા તરીકે ચાલે છે.આ કામે આંક-૧૬ થી રજુ થયેલ ચેક માઈકર ચેક છે.

(૧૩.૧) આંક:૪૩ ના સાહેદે તેઓની ફરીયાદપક્ષ તરફે લેવામાં આવેલ ઉલટતપાસમાં જણાવેલ છે કે, એ વાત ખરી છે કે, આ કામે ચેકબુક ઈસ્યુ થયા બાદ તે ચેક ગમે ત્યારે ઉપયોગમાં લઈ શકાય.એ વાત ખરી છે કે, નોન સીટીએસ ચેક સને ૨૦૨૦ સુધી અમલમાં હતો.એ વાત ખરી છે કે, નોનસીટીએસ ચેક રદ

JMFC MALPUR

થયા બાદ જો તે ભરવામાં આવે તો તેમાં રીર્ટન થવાના કારણોમાં નોનયુઝેબલ ચેકના શેરા સાથે પરત થાય છે.

(૧૪.૦) આ કામે ફરિયાદી તરફે રજૂ દસ્તાવેજ જોતાં અને ફરિયાદની હકીકત મુજબ સમયમર્યાદામાં ફરિયાદ રજૂ કરેલ છે .આ કામના ફરિયાદીએ ધી નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ પ્રમાણેની તમામ ટેકનીકાલીટીસનું પાલન કરેલ હોય તેવું ફલિત થાય છે. વધુમાં ચર્ચા કરૂ તો, આ કામે આરોપીએ અસલ ચેકમા પોતાની સહી નહી હોવાનો કોઈ બચાવ લીધેલ નથી જેથી સદરહુ આંક-૧૬ વાળા તકરારી ચેકમા આરોપીએ સહિ કરેલ હોવાનુ ફલીત થાય છે. આરોપી તર્ફે ચેકના એકઝુકયુશન તથા ચેકના સહી અંગે કોઈ તકરાર લીધેલ ના હોય નેગોશિયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ મુજબ કલમ- ૧૩૯ મુજબનુ કાયદાકીય અનુમાન ફરિયાદીની તરફેણમાં જાય છે, ત્યારબાદ આરોપીએ પુરવાર કરવુ પડે કે સદર તકરારી ચેકનો દુરઉપયોગ ફરિયાદીએ કરેલ છે.

(૧૫.૧) આરોપી તર્ફે બચાવ રજૂ કરેલ છે તે જોઈએ તો નીચે મુજબ છે.

(૧) સદરહુ તકરારી ચેક સને ૨૦૧૩,૨૦૧૫,૨૦૧૬,૨૦૧૭ માં ઈસ્યુ કરવામા આવેલ હોય તેનો દુરઉપયોગ કરવામા આવેલ હોય સદરહું સમયમર્યાદા બહારનું હોય આરોપીને તકસીરવાન ઠરાવી શકાય નહી. આરોપીએ મહેન્દ્રભાઇ પાસેથી ૨૦,૦૦૦/- સને ૨૦૧૫ માં ૫ ટકાના વ્યાજે લીધેલા અને મહેન્દ્રભાઇ પટેલે આરોપી પાસેથી માત્ર સહી કરેલો કોરો ચેક લીધેલ ત્યારબાદ આરોપીએ મહેન્દ્રભાઇને તે રકમ ચુકવી દીધેલ તેમ છતા મહેન્દ્રભાઈએ તે કોરો ચેક પરત કરેલ નથી અને તે ચેક ફરીયાદીએ મેળવી તેઓ દુરઉપયોગ ફરીયાદીએ કરેલ છે.

JMFC MALPUR

(૨) ફરીયાદીએ ઇન્કમ ટેક્સ રીટર્ન ભરેલ હોય તે બાબતનો કોઇ લેખીત આધાર પુરાવો રજુ કરેલ નથી.

(૩) ફરીયાદીએ જે તે સમયે કહેવાતી રકમ આરોપીને આપવા માટે તેમની પાસે આવકના સાધન હતા તેવુ દર્શાવતો કોઇ પુરાવો રજુ રાખેલ નથી.

(૪) તકરારી ચેકની ભરેલ વીગતો અલગ અલગ અક્ષરોમા જણાઇ આવે છે.

(૫) ફરીયાદીએ આરોપીને મોકલેલી નોટીસ આરોપીને બજેલ હોય તે અંગેના કોઇ જ પુરાવા ફરીયાદ પક્ષે રજુ કરવામા આવેલ નથી.

(૧૬.૦) બચાવપક્ષે તકરાર લીધેલ છે કે,તકરારી ચેકમાં સહી અને બીજી વિગતો અલગ અલગ અક્ષરોમાં જણાઈ આવે છે. આમ, આવો બચાવ લઈ આરોપી જણાવે છે કે તકરારી ચેકમાં આરોપીની ફક્ત સહી જ હતી. આમ આવો બચાવ ધ્યાને લેતાં જ્યારે તકરારી ચેકમાં આરોપી તેઓની સહી હોવાનું કબુલ મંજુર રાખે છે તેવા સંજોગોમાં ચેકનાં બોડી રાઈટીંગ બાબતે લીધેલ બચાવ યોગ્ય અને કાયદેસરનો ગણી શકાય નહીં. **સદર બાબતે એન. આઈ. એક્ટની કલમ ૨૦, ૮૭ તથા (૧) નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો ૨૦૦૯(૩) જી. એલ. એચ. ૭૨ હિતેનભાઈ પારેખ વિરૂદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, (૨) નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટનો ચુકાદો ૨૦૧૯ (૪) એસ.સી.સી. ૧૯૭ બિરસીંગ વિરૂદ્ધ મુકેશ કુમાર, (૩) નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટનો ચુકાદો મેસર્સ કલામણી ટેક્સ. એન્ડ અનધર વિરૂદ્ધ પી. બાલાસુબ્રમણીયમ ક્રિમીનલ અપીલ નં.૧૨૩/૨૦૨૧ (ડીસાઈડેડ ઓન ડેટ ૧૦/૦૨/૨૦૨૧)** ના ચુકાદાઓમાં પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતો ધ્યાને લેતા આરોપીપક્ષે ચેકનાં બોડી રાઈટીંગ બાબતે લીધેલો બચાવ કાયદાકીય જોગવાઈઓ મુજબ યોગ્ય અને પુરતો ગણી શકાય નહી તેવુ આ અદાલતનું

JMFC MALPUR

માનવુ છે. વધુમા સદર કામે તકરારી ચેકમાં સહી બાબતે કે તકરારી ચેક તેઓનો ન હોવા બાબતે આરોપીપક્ષે કોઈ તકરાર નથી તેમજ તકરારી ચેક ફરીયાદી પાસે હસ્તાંતર થવા બાબતે કોઈ સ્પષ્ટતા આરોપી કરી શકેલ નથી. તેવા સંજોગોમાં **નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટનો ચુકાદો એમ. અબ્બાસ હાજી વિરૂધ્ધ ટી.એન. ચેન્નાકેસવા** નાં કેસમાં પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતો ધ્યાને રાખી જોતા આરોપીપક્ષે લીધેલ બચાવ માની શકાય તેમ નથી.

(૧૭.૦) વધુમા આરોપીપક્ષે બચાવ લેવામાં આવેલ છે કે તેઓને ફરીયાદીએ મોકલાવેલ નોટીસ બજેલ નથી, ફરીયાદી પક્ષે આરોપીને નોટીસ બજેલ હોય તે અંગેનો એકનોલેજમેન્ટ રજુ કરવામા આવેલ નથી. સદર બચાવ બાબતે ફરીયાદીનુ કહેવુ છે કે તેઓએ આરોપીને ખરા સરનામે નોટીસ મોકલાવેલી છે.અને આંક:૨૧ થી ટ્રકિંગ રીપોર્ટ રજુ રાખેલ છે તે મુજબ આરોપીને નોટીસની બજવણી થયેલ છે. સદર મુદ્દા બાબતે વિશ્લેષણ કરીએ તો આંક – ૧૯ વાળી નોટીસ, આંક– ૨૦ વાળી પાવતી ધ્યાને લેતા તેમજ આંક – ૨૧ વાળો ટ્રેકીંગ રીપોર્ટ ધ્યાને લેતા ફરીયાદીએ આરોપીને કાયદેસરની નોટીસ મોકલાવેલ છે અને આરોપીને બજેલ છે તેવુ માની શકાય તેમ છે.હવે જો આરોપી એવુ કહેતા હોય કે ફરીયાદીએ મોકલાવેલી નોટીસ તેઓના ખરા સરનામે મોકલાવેલ નથી કે બજેલ નથી તો તે બાબત આરોપીએ યોગ્ય તે લેખિત અને દસ્તાવેજી પુરાવા ધ્વારા પુરવાર કરવી પડે એટલે કે તેવો પુરાવાનો બોજો આરોપી ઉપર છે, ફક્ત ઈનકારીયત સ્વરૂપનો બચાવ લેવાથી માની શકાય નહી. સદર મુદ્દા બાબતે **જનરલ કલોઝીઝ એકટની કલમ ૨૭, નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટનો ચુકાદો, ૨૦૦૭ લો સ્યુટ (એસ.સી.) ૭૦૫, સી. સી. અલ્વીહાજી વિરૂધ્ધ પાલાપેટ્ટી મોહંમદ તથા ૧૯૯૯(૦) જી.એલ.એચ.ઈ.એલ. – એસ.સી.૧૩૨૧૬ કે. ભાસ્કરન વિરૂધ્ધ શંકરન વૈધ્યન બાલન** ના ચુકાદાઓમાં પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતો ધ્યાને લેતા

JMFC MALPUR

આરોપીપક્ષનો નોટીસ ન બજવા બાબતનો બચાવ માનવા પાત્ર નથી તેવુ આ અદાલતનુ માનવુ છે. આમ, ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ સદર કામે ફરીયાદીએ મોકલેલ નોટીસ આરોપીને બજી ગયેલ છે જે નોટીસનો આરોપીએ કોઈ જવાબ આપેલ નથી. આમ કાયદાકીય જોગવાઈઓ ધ્યાને રાખી જોતા જો આરોપી હાલના કેસના કામે લીધેલ બચાવ બાબતે સ્પષ્ટ હતા તો તેઓએ કાયદેસરની નોટીસનો તેમના બચાવ મુજબનો જવાબ આપી પ્રથમથી જ બચાવ રજુ કરી શક્યા હોત પરંતુ તેઓએ ફરીયાદીની કાયદેસરની નોટીસનો કોઈ જવાબ આપેલ નથી તે બાબત **નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો CRI.M.A. NO. 17933/2023 (25/10/2023) અજીતસિંહ ચેહુજી રાઠોડ વિરૂધ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત** ના ચુકાદામાના પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતોને ધ્યાને લેતા આરોપી વિરૂધ્ધનુ અનુમાન કરવાનુ કારણ છે.

(૧૮.૦) સદર કામે આરોપીપક્ષે ફરીયાદીની ઉલટ તપાસ દરમ્યાન બચાવ લીધેલ છે કે, આરોપીએ કહેવાતી હાથ ઉછીના લીધેલ રકમ આરોપીએ ક્યારે અને ક્યારે કઈ જગ્યાએ કોની હાજરીમાં ફરીયાદીને ચેક આપેલ ફરીયાદ,નોટીસ સોગંદનામામાં જણાવેલ નથી. સદર બચાવો બાબતે ફરીયાદપક્ષનુ કહેવુ છે કે તકરારી ચેક આરોપીએ કાયદેસરના લેણાની ચુકવણી પેટે આપેલ છે. સદર મુદ્દા બાબતે વિશ્લેષણ કરીએ તો સદર ઉલટતપાસ ધ્યાને લેતા આરોપીપક્ષે તકરારી ચેકમા તેઓની સહી એડમીટ કરેલ છે. તેવા સંજોગોમાં એન.આઈ.એકટની કલમ- ૨૦ તથા ૮૭ તેમજ **નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો ૨૦૦૯(૩)જી.એલ.એચ. હિતેનભાઈ પારેખ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, ૨૦૧૯(૪)એસ.સી.સી. ૧૯૭, બિરસિંગ વિ. મુકેશકુમાર** ના ચુકાદાઓમાના પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતોને ધ્યાને લેતા, જ્યારે તકરારી ચેકમા આરોપીએ સહી

JMFC MALPUR

એડમીટ કરેલ છે તેવા સંજોગોમા આ તકરાર ટકવાપાત્ર નથી અને બચાવપક્ષે લીધેલ બચાવ માની શકાય તેમ નથી.

(૧૯.૦) વધુમા આરોપીપક્ષે બચાવ લીધેલ છે કે ફરીયાદીએ ઈન્કમટેક્ષ રીટર્નની કોઈ નકલ રજુ કરેલ નથી કે કહેવાતી રકમ આરોપીને આપવા માટેના આવકના સ્ત્રોત અંગેનો પુરાવો રજુ રાખેલ નથી. સદર બચાવ બાબતે ફરીયાદપક્ષનુ કહેવુ છે કે અમોએ આરોપીને હાથ ઉછીની રકમ આપેલી અને તેની ચુકવણી પેટે હાલનો ચેક આપેલો છે. સદર મુદ્દા બાબતે ચર્ચા કરીએ તો આરોપીપક્ષ કાયદેસરના લેણાં બાબતનાં એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૯ મુજબના ફરીયાદી તરફેના કાયદેસરના અનુમાનનુ ખંડન કરી શકેલ નથી. તેવા સંજોગોમાં કાયદેસરના લેણા બાબતેનુ અનુમાન ફરીયાદી તરફે અસ્તિત્વમાં રહેતુ હોય છે અને તેવા સંજોગોમાં ક્રિમીનલ અપીલ નં. ૧૩૨/૨૦૨૦ (એસ.સી.) ડી. કે. ચંડેલ વિરુધ્ધ મેસર્સ વોકહાર્ટ લીમીટેડ અને બીજાઓ ના ચુકાદાના પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતો ધ્યાને લેતા એકાઉન્ટ બુક, ચોપડા, કેસબુક વિગેરે દસ્તાવેજો આવા તબકકે ફરીયાદીએ એન.આઈ. એકટના કેસ માટે રજુ રાખવા જરુરી નથી તેવા સિધ્ધાંત ધ્યાને રાખી જોતા આરોપીપક્ષનો આવો બચાવ માનવા પાત્ર નથી. વળી, નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટનો ચુકાદો ક્રિમીનલ અપીલ નં. ૩૮૫૮/૨૦૧૯ પવન દિલીપરાવ ડાઈક વિરુધ્ધ વિશાલ નરેન્દ્રભાઈ પરમાર ના ચુકાદાના પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાતો ધ્યાને રાખી જોતા ફરીયાદી પર પુરાવાનુ ભારે બર્ડન મુકી શકાય નહી તેવો સિધ્ધાંત ધ્યાને રાખી જોતા ફરીયાદીએ એકાઉન્ટ બુક, ચોપડા વિગેરે રજુ કરેલ નથી તેટલા માત્રથી કાયદેસરનુ લેણુ નથી તેવુ માની શકાય નહી તેવુ આ

JMFC MALPUR

અદાલતનુ નમ્રપણે માનવુ છે. વધુમાં ફરીયાદપક્ષે તેમની દલીલમાં જણાવેલ નામાદર ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો ૨૦૧૯(૩) ડી. સી. આર. ૩૫૮ રાગીણી ગુપ્તા વિરુધ્ધ પિયુષ દત્ત શર્મા નો ચુકાદો ધ્યાને લેવામાં આવે તો ફરીયાદી ધ્વારા આવકવેરા રીટર્ન ફાઈલ ન કર્યા હોય કે આવકનો સ્ત્રોત ન જણાવેલ હોય તો તે બાબત ફરીયાદપક્ષ માટે ઘાતક નથી.

(૨૦.૦) વધુમાં આરોપીપક્ષે બચાવ લેવામા આવેલ છે કે ફરીયાદીએ આરોપીને આપેલ કાયદેસરની નોટીસમાં ફરીયાદીની સહી નથી. સદર બાબતે આંક – ૧૯ થી રજુ નોટીસ ધ્યાને લેતા તેમાં ફરીયાદીની કોઈ સહી થયેલ નથી પરંતુ, તેમના વકીલશ્રીની સહી થયેલ છે તે ધ્યાને લેતા ફરીયાદીએ સહી કરેલ નથી તેટલા માત્રથી આપેલી નોટીસ કાયદેસરની જોગવાઈઓ મુજબ આપેલ નથી તેવુ માની શકાય તેમ નથી.

(૨૧.૦) વધુમાં, આરોપીપક્ષે બચાવ લેવામાં આવેલ છે કે સદરહુ તકરારી ચેક આંક: ૪૩ વાળા સાહેદની જુબાની મુજબ સને ૨૦૧૩,૨૦૧૫,૨૦૧૬,૨૦૧૭ માં ઈસ્યુ કરવામા આવેલ હોય તેનો દુરઉપયોગ કરવામા આવેલ હોય સદરહું સમયમર્યાદા બહારનું હોય આરોપીને તકસીરવાન ઠરાવી શકાય નહી. વધુમાં, બચાવ લીધેલ છે કે, આરોપીએ મહેન્દ્રભાઇ પાસેથી ૨૦,૦૦૦/– સને ૨૦૧૫ માં ૫ ટકાના વ્યાજે લીધેલા અને મહેન્દ્રભાઇ પટેલે આરોપી પાસેથી માત્ર સહી કરેલો કોરો ચેક લીધેલ ત્યારબાદ આરોપીએ મહેન્દ્રભાઈને તે રકમ ચુકવી દીધેલ તેમ છતા મહેન્દ્રભાઇએ તે કોરો ચેક પરત કરેલ નથી અને તે ચેક ફરીયાદીએ મેળવી તેઓ દુરઉપયોગ ફરીયાદીએ કરેલ છે.

JMFC MALPUR

આમ, ફરીયાદીએ આરોપીના ચેકનો ખોટી રીતે દુરઉપયોગ કરેલ છે. આવા બચાવ બાબતે ફરીયાદપક્ષનુ કહેવુ છે કે આરોપીએ આવો બચાવ ફક્ત મૌખિક લીધેલ છે અને આ બાબતે કોઈ પોલીસ ફરીયાદ પણ કરેલ નથી. આરોપીનો આવો બચાવ ફક્ત ઈન્કારીયત સ્વરૂપનો છે. સદર મુદ્દા બાબતે વિશ્લેષણ કરીએ તો જો આરોપી એમ બચાવ લેતા હોય કે તકરારી ચેકનો દુરઉપયોગ કરેલ છે અને જો ખરેખર તેમના કહેવા મુજબ તેવુ બનેલ હોય તો તેઓએ તે બાબતે કોઈ પોલીસ ફરીયાદ નોંધાવેલ હોય, કોઈ જાહેર નોટીસ પ્રસિધ્ધ કરાવેલ હોય અથવા બેંકમાં સ્ટોપ પેમેન્ટ કરાવેલ હોય તેવુ પણ કાંઈ રેકર્ડ ઉપર આવેલ નથી. તેવા સંજોગોમાં તેઓએ લીધેલ આવો બચાવ ફક્ત ઈન્કારીયત સ્વરૂપનો છે તેથી ફરીયાદી તરફના કાયદેસરના લેણા બાબતના અનુમાનને ખંડન કરવા યોગ્ય, પુરતો અને સંતોષકારક ગણી શકાય નહી તેવુ આ અદાલતનુ માનવુ છે. આમ, જ્યારે આરોપીપક્ષ તેઓનો ચેક ફરીયાદી પાસે હસ્તાંતર થવા બાબતે યોગ્ય અને માનવા લાયક પુરાવો રજુ કરી શકતા નથી તેવા સંજોગોમાં તકરારી ચેક આરોપીએ ફરીયાદીને કાયદેસરના લેણા પેટે આપેલ છે તેવુ અનુમાન કરવાનુ થાય છે. સદર મુદ્દા બાબતે **ક્રિમીનલ અપીલ નં.૬૬૪/૨૦૧૨ (એસ.સી.) એમ. અબ્બાસહાજી વિરૂધ્ધ ટી.એન. ચેન્નાકેસવાન** ચુકાદાના પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંતો ધ્યાને લેતા ચેકનુ હસ્તાંતર કેવી રીતે થયુ તે આરોપીએ સંતોષકારક પુરવાર કરવુ પડે તેના અભાવે અન્ય લીધેલ બચાવ મહત્વનો ગણી શકાય નહી. વધુમાં આંક-૪૩ વાળા સાહેદની ઉલટતપાસ ધ્યાને લેવામા આવે તો તેઓએ જણાવેલ છે કે,ચેકબુક ઈસ્યુ થયા બાદ તે ચેક ગમે ત્યારે ઉપયોગમાં લઈ શકાય, નોન સીટીએસ ચેક સને ૨૦૨૦ સુધી અમલમાં હતો, નોનસીટીએસ ચેક રદ થયા બાદ જો તે ભરવામાં આવે તો તેમાં રીર્ટન થવાના કારણોમાં નોનયુઝેબલ ચેકના શેરા સાથે પરત થાય છે. જે ધ્યાને લેતા સદરહુ ચેક સમયમર્યાદા બહાર રજુ કરવામા આવેલાનો બચાવ પણ માનવાપાત્ર રહેતો નથી. આ સિવાય પણ

JMFC MALPUR

આરોપીપક્ષે ઉલટતપાસમાં તેમજ દલીલમાં અન્ય બચાવ લીધેલ છે પરંતુ આવા બચાવ ટકવાપાત્ર ન હોય જેથી આવા તમામ બચાવની વિસ્તારથી ચર્ચા કરવામાં આવેલ નથી.

(૨૨.૦) આમ, ફરીયાદીને આંક: ૧૬ વાળો ચેક કાયદેસરના લેણાં અને જવાબદારી પેટે આપેલો હોવાનું પુરવાર થાય છે. જે આ અંગે જોતાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતનાં **Bir Singh vs. Mukesh Kumar AIR 2019 SC 2446** જજમેન્ટ વંચાણે લઇએ તો નીચે મુજબ છે.

37. A meaningful reading of the provisions of the Negotiabl Instruments Act including, in particular, Sections 20, 87 and 139, makes it amply clear that **a person who signs a cheque and makes it over to the payee remains liable unless he adduces evidence to rebut the presumption that the cheque had been issued for payment of a debt or in discharge of a liability.** It is immaterial that the cheque may have been filled in by any person other than the drawer, if the cheque is duly signed by the drawer. If the cheque is otherwise valid, the penal provisions of Section 138 would be attracted.

38. If a **signed blank cheque is voluntarily presented to a payee, towards some payment, the payee may fill up the amount and other particulars. This in itself would not invalidate the cheque.** The onus would still be on the Accused to prove that the cheque was not in discharge of a debt or liability by adducing evidence.

39. **Even a blank cheque leaf, voluntarily signed and handed over by the Accused, which is towards some payment, would attract presumption**

JMFC MALPUR

<u>Under Section 139 of the Negotiable Instruments Act, in the absence of any cogent evidence to show that the cheque was not issued in discharge of a debt</u>.

40. The fact that the Appellant-complainant might have been an Income Tax practitioner conversant with knowledge of law does not make any difference to the law relating to the dishonour of a cheque. The fact that the loan may not have been advanced by a cheque or demand draft or a receipt might not have been obtained would make no difference. In this context, it would, perhaps, not be out of context to note that the fact that the Respondent-Accused should have given or signed blank cheque to the Appellant-complainant, as claimed by the Respondent-Accused, shows that initially there was mutual trust and faith between them.

41. In the absence of any finding that the cheque in question was not signed by the Respondent-Accused or not voluntarily made over to the payee and in the absence of any evidence with regard to the circumstances in which a blank signed cheque had been given to the Appellant-complainant, it may reasonably be presumed that the cheque was filled in by the Appellant-complainant being the payee in the presence of the Respondent-Accused being the drawer, at his request and/or with his acquiescence. **<u>The subsequent filling in of an unfilled signed cheque is not an alteration. There was no change in the amount of the cheque, its date or the name of the payee</u>**. The High Court ought not to have acquitted the Respondent-Accused of the charge Under Section 138 of the Negotiable Instruments Act.

JMFC MALPUR

વધુમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના **Rajesh Jain Versus Ajay Singh 2023 (10) SCC 148** ના જજમેન્ટ વંચાણે લઈએ તો નીચે મુજબ છે.

<u>Burden of Proof and Presumptions: Conceptual Underpinnings</u>

29. There are two senses in which the phrase burden of proof is used in the Indian Evidence Act, 1872 (Evidence Act, hereinafter). One is the burden of proof arising as a matter of pleading and the other is the one which deals with the question as to who has first to prove a particular fact. The former is called the legal burden and it never shifts, the latter is called the evidential burden and it shifts from one side to the other. [See Kundanlal v. Custodian Evacuee Property (AIR 1961 SC 1316]

30. The legal burden is the burden of proof which remains constant throughout a trial. It is the burden of establishing the facts and contentions which will support a party's case. If, at the conclusion of the trial a party has failed to establish these to the appropriate standards, he would lose to stand. The incidence of the burden is usually clear from the pleadings and usually, it is incumbent on the plaintiff or complainant to prove what he pleaded or contends. On the other hand, the evidential burden may shift from one party to another as the trial progresses according to the balance of evidence given at any particular stage; the burden rests upon the party who would fail if no evidence at all, or no further evidence, as the case may be is adduced by either side (See Halsbury's Laws of England, 4th Edition para 13). While the former, the legal burden arising on the pleadings is mentioned in Section 101 of the Evidence Act, the latter, the evidential burden, is referred to in Section 102 thereof. [G.Vasu V. Syed Yaseen (AIR 1987 AP139 affirmed in Bharat Barrel Vs. Amin Chand [(1999) 3 SCC 35]]

JMFC MALPUR

31. Presumption, on the other hand, literally means "taking as true without examination or proof". In Kumar Exports v. Sharma Exports, (2009) 2 SCC 513 this Court referred to presumption as "devices by use of which courts are enabled and entitled to pronounce on an issue notwithstanding that there is no evidence or insufficient evidence."

Section 139 NI Act-Effect of Presumption and Shifting of Onus of Proof

34. The NI Act provides for two presumptions: Section 118 and Section 139. Section 118 of the Act inter alia directs that it shall be presumed, until the contrary is proved, that every negotiable instrument was made or drawn for consideration. Section 139 of the Act stipulates that 'unless the contrary is proved, it shall be presumed, that the holder of the cheque received the cheque, for the discharge of, whole or part of any debt or liability'. It will be seen that the 'presumed fact' directly relates to one of the crucial ingredients necessary to sustain a conviction under Section 138. The rules discussed herein below is common to both the presumptions under Section 139 and Section 118 and is hence, not repeated-Reference to one can be taken as reference to another

35. Section 139 of the NI Act, which takes the form of a shall presume clause is illustrative of a presumption of law. Because Section 139 requires that the Court shall presume the fact stated therein, it is obligatory on the Court to raise this presumption in every case where the factual basis for the raising of the presumption had been established. But this does not preclude the person against whom the presumption is drawn from rebutting it and proving the contrary as is clear from the use of the phrase unless the contrary is proved.

JMFC MALPUR

36. The Court will necessarily presume that the cheque had been issued towards discharge of a legally enforceable debt/liability in two circumstances. Firstly, when the drawer of the cheque admits issuance/execution of the cheque and secondly, in the event where the complainant proves that cheque was issued/executed in his favour by the drawer. The circumstances set out above form the fact(s) which bring about the activation of the presumptive clause.

[Bharat Barrel Vs. Amin Chand] [(1999) 3 SCC 35]

37. Recently, this Court has gone to the extent of holding that presumption takes effect even in a situation where the accused contends that 'a blank cheque leaf was voluntarily signed and handed over by him to the complainant. [Bir Singh v. Mukesh Kumar, (2019) 4 SCC 197). Therefore, mere admission of the drawer's signature, menout admitting the execution of the entire contents in the cheque, AW sufficient to trigger the presumption.

38. As soon as the complainant discharges the burden to prove that the instrument, say a cheque, was issued by the accused for discharge of debt, the presumptive device under Section 139 of the Act helps shifting the burden on the accused. The effect of the presumption, in that sense, is to transfer the evidential burden on the accused of proving that the cheque was not received by the Bank towards the discharge of any liability. Until this evidential burden is discharged by the accused, the presumed fact will have to be taken to be true, without expecting the complainant to do anything further.

JMFC MALPUR

40. The standard of proof to discharge this evidential burden is not as heavy as that usually seen in situations where the prosecution is required to prove the guilt of an accused. The accused is not expected to prove the non-existence of the presumed fact beyond reasonable doubt. The accused must meet the standard of preponderance of probabilities, similar to a defendant in a civil proceeding. [Rangappa vs. Mohan (AIR 2010 SC 1898]

41. In order to rebut the presumption and prove to the contrary, it is open to the accused to raise a probable defence wherein the existence of a legally enforceable debt or liability can be contested. The words until the contrary is proved occurring in Section 139 do not mean that accused must necessarily prove the negative that the instrument is not issued in discharge of any debt/liability but the accused has the option to ask the Court to consider the non-existence of debt/liability so probable that a prudent man ought, under the circumstances of the case, to act upon the supposition that debt/liability did not exist. [Basalingappa Vs. Mudibasappa (AIR 2019 SC 1983 See also Kumar Exports Vs. Sharma Carpets (2009) 2 SCC 513]

42. In other words, the accused is left with two options. The first option-of proving that the debt/liability does not exist-is to lead defence evidence and conclusively establish with certainty that the cheque was not issued in discharge of a debt/liability. The second option is to prove the non-existence of debt/liability by a preponderance of probabilities by referring to the particular circumstances of the case. The preponderance of probability in favour of the accused's case may be even fifty one to forty nine and arising out of the entire circumstances of the case, which

JMFC MALPUR

includes: the complainant's version in the original complaint, the case in the legal/demand notice, complainant's case at the trial, as also the plea of the accused in the reply notice, his 313 statement or at the trial as to the circumstances under which the promissory note/cheque was executed. All of them can raise a preponderance of probabilities justifying a finding that there was no debt/liability. [Kumar Exports and Sharma Carpets, (2009) 2 SCC 513]

43. The nature of evidence required to shift the evidential burden need not necessarily be direct evidence i.e., oral or documentary evidence or admissions made by the opposite party; it may comprise circumstantial evidence or presumption of law or fact.

44. The accused may adduce direct evidence to prove that the instrument was not issued in discharge of a debt/liability and, if he adduces acceptable evidence, the burden again shifts to the complainant. At the same time, the accused may also rely upon circumstantial evidence and, if the circumstances so relied upon are compelling the burden may likewise shift to the complainant. It is open for him to also rely upon presumptions of fact, for instance those mentioned in Section 114 and other sections of the Evidence Act. The burden of proof may shift by presumptions of law or fact. In Kundanlal's case– (supra) when the creditor had failed to produce his account books, this Court raised a presumption of fact under Section 114, that the evidence, if produced would have shown the non-existence of consideration. Though, in that case, this Court was dealing with the presumptive clause in Section 118 NI Act, since the nature of the presumptive clauses in Section 118 and

JMFC MALPUR

139 is the same, the analogy can be extended and applied in the context of Section 139 as well.

45. Therefore, in fine, it can be said that once the accused adduces evidence to the satisfaction of the Court that on a preponderance of probabilities there exists no debt/liability in the manner pleaded in the complaint or the demand notice or the affidavit-evidence, the burden shifts to the complainant and the presumption 'disappears' and does not haunt the accused any longer. The onus having now shifted to the complainant, he will be obliged to prove the existence of a debt/liability as a matter of fact and his failure to prove would result in dismissal of his complaint case. Thereafter, the presumption under Section 139 does not again come to the complainant's rescue. Once both parties have adduced evidence, the Court has to consider the same and the burden of proof loses all its importance. [Basalingappa vs. Mudibasappa, AIR 2019 SC 1983 ; See also, Rangappa vs. Sri Mohan (2010) 11 SCC 441]

JMFC MALPUR

(૨૩.૦) ઉપરોક્ત નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે બીર સિંહ વિ. મુકેશકુમારના ઉપરોક્ત ઠરાવેલા ચુકાદા મુજબ જ્યારે આરોપીએ વિવાદીત ચેક ઉપરની સહી કબુલ કરતાં હોય તો તેવા સંજોગોમાં હાલના કામના આરોપીએ ફરીયાદી પાસેથી રૂા.૫,૦૦,૦૦૦/-(અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) હાથ ઉછીના લીધેલ.જે મુદત સમય થતા ફરીયાદીએ આરોપી પાસેથી આ રકમની ઉઘરાણી કરતા આરોપીએ ફરીયાદીને આંક-૧૬ વાળો રૂા.૫,૦૦,૦૦૦/-(અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) નો તકરારી ચેક આપેલ હોવાનુ રેકર્ડ રજુ થયેલા દસ્તાવેજી તેમજ મૌખિક પુરાવાઓ પરથી પુરવાર થાય છે. આરોપીએ ચેક ઉપરની સહી અંગે કોઈ તકરાર ઉઠાવેલ ન હોય તેવા સંજોગોમાં ફરિયાદપક્ષે ફરિયાદીના તરફેણમાં કાયદેસરના

લેણાં અને જવાબદારી પેટે ચેક આપેલ છે તેવું અનુમાન ફરિયાદીની તરફેણમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

(૨૪.૦) આરોપીએ ફરિયાદીના પુરાવાનું ખંડન કરવા માટે માત્ર બચાવમાં શંકા ઉભી કરવાની નથી. ફરિયાદી પાસે નકારાત્મક પુરાવો રજૂ કરવા ફરજ પાડવાની નથી પરંતુ ફરિયાદીએ સકારાત્મક પુરાવો કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરેલ છે, રજૂ કરેલ પુરાવાનું ખંડન કરવા માટે સકારાત્મક પુરાવો કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરેલ છે તેનું ખંડન આરોપીએ કરવાનું છે. ફરિયાદીના પુરાવાનું ખંડન કરવા માટે આરોપીએ વિટનેશ બોક્સમાં આવી સાહેદ તરીકે જુબાની આપવાની જરૂર નથી, તે સિધ્ધાંત નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે **Basalingappa vs. Mudibasappa 2019 ૦ AIR(SC) 1983,** ના ચુકાદામાં ઠરાવેલ સિધ્ધાંતો જે નીચે મુજબ ઠરાવેલ છે તેને ધ્યાને લીધેલ છે.

23. We having noticed the ratio laid down by this Court in above cases on Sections 118(a) and 139, we now summarise the principles enumerated by this Court in following manner:

(i) Once the execution of cheque is admitted Section 139 of the Act mandates a presumption that the cheque was for the discharge of any debt or other liability.

(ii) The presumption Under Section 139 is a rebuttable presumption and the onus is on the Accused to raise the probable defence. The standard of proof for rebutting the presumption is that of preponderance of probabilities.

(iii) To rebut the presumption, it is open for the Accused to rely on evidence led by him or Accused can also rely on the materials submitted by the complainant in order to raise a probable defence. Inference of

JMFC MALPUR

preponderance of probabilities can be drawn not only from the materials brought on record by the parties but also by reference to the circumstances upon which they rely.

(iv) That it is not necessary for the Accused to come in the witness box in support of his defence, Section 139 imposed an evidentiary burden and not a persuasive burden.

(v) It is not necessary for the Accused to come in the witness box to support his defence.

28. We are of the view that when evidence was led before the Court to indicate that apart from loan of Rs. 6 lakhs given to the Accused, within 02 years, amount of Rs. 18 lakhs have been given out by the complainant and his financial capacity being questioned, it was incumbent on the complainant to have explained his financial capacity. **Court cannot insist on a person to lead negative evidence.**

(૨૫.૦) ઉપરોક્ત નામદાર અદાલતના **Basalingappa vs. Mudibasappa 2019 0 AIR(SC) 1983** ધ્યાને લેતા અને હાલના કેસના સંજોગો ધ્યાને લેતા સદરહુ કેસમાં કલમ-૧૩૯ અન્વયેનું અનુમાન અસ્તીત્વમા છે. જેનું ખંડન કરવા માટે આરોપીએ સંભાવનાદર્શક પુરાવો આપવાનો હોય છે અને આ ખંડન કરવા માટે આરોપીએ વિટનેસબોક્સમાં આવવાની જરૂર નથી. આરોપી ફરીયાદીએ રજુ કરેલા પુરાવા તેમજ ઉલટતપાસ પરથી પણ આ અનુમાનનું ખંડન કરી શકે છે અને જો આરોપી સંભાવનાદર્શક પુરાવાથી આ અનુમાનનું ખંડન કરે ત્યારબાદ પુરાવાનો બોજો ફરીયાદી પર જાય છે અને આ બોજો બીયોન્ડ રીઝનેબલ ડાઉટ એટલે કે નિઃશંકપણે પુરવાર કરવાનો હોય છે. ફરીયાદીએ દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ કરીને કાયદેસરનું લેણુ પુરવાર કરેલ છે તેવુ અત્રેની અદાલતનું માનવુ છે અને

JMFC MALPUR

આ અનુમાનને રીબર્ટ કરતો કોઈ પુરાવો બચાવપક્ષ તરફે રેકર્ડ પર લાવવામાં આવેલ નથી. જેથી આરોપીએ ફરીયાદીને કાયદેસરના લેણા માટે આંક:૧૬ વાળો તકરારી ચેક આપેલ હોવાનું જણાઈ આવે છે. આમ, બચાવપક્ષે કલમ ૧૩૯ ના અનુમાનનુ ખંડન કરેલ નથી.

(૨૬.૦) વધુમાં ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૬ ની જોગવાઈ જોતાં રજૂ થયેલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ ચેક છે અને આ એક્ટની કલમ–૬ ની વ્યાખ્યામાં કરવામા આવેલ સઘળી વિગત આંક–૧૬ ના ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટમાં આવી જાય છે. તે જ રીતે આ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ હાલના આરોપીએ ફરિયાદી ધારકને ઈસ્યુ કરેલ છે અને તે ઈસ્યુ કરવા માટેનું કારણ આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી લીધેલ હાથ ઉછીની રકમ પેટે હિસાબની વિગતે આરોપીએ હાલનો તકરારી ચેક ફરિયાદીને આપેલ હતો, તેની ચુકવણી માટે કરવામાં આવેલ હતું તે હકીકત ફરિયાદીપક્ષે પુરાવાથી સાબીત કરેલ છે અને ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ ની કલમ–૧૧૮(એ) મુજબ અત્રેની અદાલતે આ ચેક હાલના આરોપીએ કાયદેસરના અવેજ માટે કરી આપ્યું હતું અથવા લખી આપ્યું હતું તેવું અનુમાન કરેલ છે. ત્યારબાદ બચાવપક્ષે ઉપરોક્ત ચર્ચા અનુસાર કલમ ૧૩૯ ના અનુમાનનુ ખંડન કરેલ નથી. જેથી આ ચેકનાં નાણા વસુલ લેવા માટે ફરિયાદી હકકદાર છે.

(૨૭.૦) આમ આ કામે ફરિયાદીપક્ષે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૩૮ ની મેન્ડેટરી જોગવાઈઓનું પાલન કરી, ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૧૮(એ) અને ૧૩૯ ની જોગવાઈઓ સબબ અત્રેની અદાલતે જ અનુમાનો અવેજ વિશે અને ધારક આ ચેકનાં નાણાં વસુલ મેળવવા હકદાર છે તે અંગેના અનુમાનો વિરૂદ્ધમાં બચાવપક્ષે ઉપરોક્ત ચર્ચા અનુસાર કલમ ૧૩૯ ના અનુમાનનુ ખંડન કરેલ નથી. જેથી ફરિયાદીપક્ષનો આ કેસ

JMFC MALPUR

નિઃશંકપણે સાબીત થયેલ હોવાનું અત્રેની અદાલત માને છે. વધુમાં આ કામે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુ મેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ માં અવારનવાર સમય સાથે કરવામાં આવેલ સુધારા વધારા સહિત આ એક્ટ પાછળનો હેતુ નાણાંકીય વ્યવહારમાં થતી ગેરરીતિઓ અટકાવી આ ગેરરીતિઓ દ્વારા કોઈ વ્યક્તિ તેની નાણાંકીય જવાબદારીમાંથી છટકી ન જાય અને નાણાંકીય વ્યવહાર ડુબાડવાનો તેનો હેતુ પાર પાડી કોઈ ચેક આપે અને તે બાઉન્સ થાય ત્યારે બેંકો દ્વારા તેમજ અન્ય નાણાંકીય સંસ્થાઓ દ્વારા થતા નાણાંકીય વ્યવહારોની વિશ્વસનીયતા ઘટી જાય છે. એટલે કે આવી વિશ્વસનીયતા ઘટી ન જાય તે માટે આ એક્ટ દ્વારા તાત્કાલિક ધોરણે આવા ડીફોલ્ટરને સજા કરવાનો છે. આ કેસમાં વિગતવાર ચર્ચા કર્યા મુજબ ફરિયાદીપક્ષે આ કેસ આરોપી સામે એ હકીકત નિઃશંકપણે પુરવાર કરેલ છે.

(૨૮.૦) આમ ઉપરોક્ત ચર્ચા કર્યા મુજબ ફરિયાદીની હકીકત મુજબ આરોપીએ ફરિયાદીને સદર ચેક કાયદેસર લેણાં અને જવાબદારી પેટે આપેલ હતો, તે હકીકત ફરિયાદીએ પુરવાર કરેલ હોય તેમજ આરોપી તરફે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ ૧૩૮, ૧૧૮ મુજબનું અનુમાનું ખંડન બચાવપક્ષે કરેલ નથી. જેથી આરોપીએ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ–૧૩૮ મુજબનો શિક્ષાપાત્ર ગુન્હો આચરેલ છે તેવું પુરવાર થતું હોય તેથી **મુદ્દા નં. ૧, ૨** નો જવાબ ''**હકારમાં**'' આપી મુદ્દા નં.૩ અન્વયે નીચે મુજબનો હુકમ કરવાનું ન્યાયોચિત જણાઈ આવે છે.

–: <u>હુકમ</u> :–

(૧) આ કામના આરોપી નાસિરહુસૈન અબ્દુલ હમિદ શેખ, રહે.દિલખુશ મટન & ચીકન શોપ સુતરના કારખાના પાસે, નરોડા રેલ્વે ક્રોસીંગ રોડ,

JMFC MALPUR

અમદાવાદનાઓને ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ– ૨૫૫ મુજબ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ–૧૩૮ મુજબનો શિક્ષાપાત્ર ગુન્હામાં દોષીત ઠરાવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૨) આ ગુનોએ સમરી ટ્રાયલ પ્રકારનો હોઈ અને સમન્સ ટ્રાયલ મુજબ ચલાવવામાં આવેલ હોય, આરોપીને સજા અંગે સાંભળવા કે નહિ તે અત્રેની અદાલતની વિવેકબુધ્ધી અનુસાર નકકી કરવાનું રહે છે. પરંતુ સજાના મુદ્દે આરોપીને સાંભળવા ન્યાયોચિત અને વ્યાજબી જણાતું હોઈ, સદર કામ આરોપીને સજાના મુદ્દે સાંભળવા ઉપર મુલત્વી રાખવામાં આવે છે.

મુકામ : માલપુર.
તા. ૧૭/૦૭/૨૦૨૬

(કે.બી.પરમાર)
જ્યુડી. મેજીસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ,
માલપુર.
Code–GJ01710

JMFC MALPUR

<u>વધુ હુકમ</u>

(૧.૦) આ કામે આજરોજ સજાના મુદ્દે આરોપીના વિદ્ધાન વકીલશ્રી તથા ફરિયાદીના વિ. વકીલને સાભળ્યા આરોપી વકીલશ્રીને રજૂ આત એવી છે કે આ ગુનાના કામે આરોપી દોષિત ઠરાયેલ છે તથા જો તમને જેલમાં મોકલવામાં આવે તો, તેમના તથા તેમના પરીવારનું ભરણપોષણ થઈ શકે નહીં, જેથી આરોપીને ઓછી સજા કરવા અરજ ગુજારેલ છે. આરોપીને આ તમામ સંજોગો ધ્યાને લઈને ઓછામાં ઓછી સજા તથા દંડ કરવા અરજ ગુજારેલ છે.

(૨.૦) ફરિયાદ પક્ષે વિદ્ધવાન વકીલશ્રી સજા મુદ્દે દલીલ કરી જણાવેલ છે કે આ કામના આરોપીએ આપેલ ચેકની રકમ જે ઘણી મોટી તથા માતબર રકમ છે આ કામના ફરિયાદીને નાણાં ઘણા લાંબા સમયથી વણચૂકવાયેલ છે આરોપી સામે આર્થિક ગુનોનો આરોપ હોય સમાજમાં દાખલો બેસે તેવો વધુમાં વધુ સજા કરવા અને આરોપીને ચેકની રકમની બે ગણી રકમનું વળતર ચૂકવવા અરજ ગુજારેલ છે.

(૩.૦) હાલના કેસમાં આરોપી સામે અગાઉ આવા પ્રકારનો કોઈ ચેક આપેલો હોય અને તે રિટર્ન થયેલો હોય,તેવા કોઈ કેસ થયેલ છે કે કેમ તે બાબતે ફરિયાદ પક્ષે રેકોર્ડ ઉપર કોઈ હકીકત લાવવામાં આવેલ નથી જેથી

JMFC MALPUR

બચાવપક્ષે જે રજૂઆત કરવામા આવી છે કે આરોપી અગાઉ આવા કોઈ કેસમાં સજા થયેલ નથી કે આવા કોઈ ચેક રિટર્ન કેસ દાખલ થયેલ નથી તેવી હકીકત માનવા કારણે રહે છે પરંતુ સાથે સાથે ફરિયાદી પક્ષે ચેકના નાણાં પેટે આરોપી એ જે રકમ લીધેલ છે તે માતબર રકમ છે એટલે કે ચેકની રકમ મુજબ ચેક બાઉન્સ થયેલો હોય નામદાર અદાલત ના બલરાજ વિરૂધ્ધ સ્ટેટ ૧૯૯૪(૩) સુપ્રીમ કોર્ટ પેજ નંબર ૨૯ ના ચુકાદામા સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું છે કે, નાણાંકીય વળતરનો હુકમ કરતી વખતે અદાલત આરોપીની આર્થિક સ્થિતિ નિગાહે લેવી જોઈએ પરંતુ આ વળતરની રકમ ચેકની રકમથી ઓછી ન હોવી જોઈએ,નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને માનસહ વંચાણે લીધો ***Kaushalya Devi massand V/s Roopkishor (AIR** 2011 **SC**2566)* ના ચુકાદામાં એવું ઠરાવેલ છે કે જે નીચે મુજબ છે. "Held that the offence under section 138 of the N I Act is almost in the nature of civil wrong which has been given criminal overtone, and imposition of fine payable as compesation is sufficient to meet the ends of justice." નામદાર અદાલતના બીજા અન્ય ચુકાદોને વંચાણ લઈએ તો નીચે મુજબ છે **Vijayan v/s Baby** 2011 (4) **KLT** 355 " Hon'ble the supreme court held that the direction to pay the compensation by way of restitution in regard to the loss on account of the dishonour of the cheque should be practical and realistic. so in prosecution under section 138 of the NI Act, the

JMFC MALPUR

compensatory aspect of remedy should be given much priority over punitgiven aspect, વધુમાં ચર્ચા કરું તો, કેસમાં ચેકની રકમથી બે ગણી રકમ સુધી આ કામના આરોપી પાસેથી ફરિયાદીને વળતર તરીકે ચૂકવી આપવાનો હુકમ કરવાની આ કાયદાની જોગવાઈ કરેલ છે વધુમાં આ કેસમાં બે વર્ષની કેદની શિક્ષા થઈ શકે તેમ છે અને લઘુત્તમ સજા અંગે કોઈ જોગવાઈ કરવામા આવેલ નથી આ સંજોગો અને કેસની હકીકતને જોતા આરોપી સામે આર્થિક ગુનાનો આરોપ છે આરોપી અને ફરિયાદી વખતે જે નાણાકીય વ્યવહાર થયેલ છ અને નાણાકીય વ્યવહાર પેટે ફરિયાદીને ચૂકવી આપી ન હતી અને લીધેલી રકમના આરોપીને ચેક ઈશ્યુ કરેલા હતા જેથી આ કામના આરોપીને ચેકની રકમનુ વળતર આપવું ઉચિત જણાય આવે છે. જે અંગે નામદાર અદાલતનો ચુકાદો વચાણે લીધો, જે નીચે મુજબ છે. ***Kumaran Vs. State Of Kerala (2017) 7 SCC 471 Supreme Court Of India*** જેનાં પેરા નંબર 31 તથા 26 નીચે મુજબ છે.

31. The provisions of Sections 357(3) and 431 CrPC, when read with Section 64 IPC, empower the court, while making an order for payment of compensation, to also include a default sentence in case of non-payment of the same."

26. This statement of the law was reiterated in R. Mohan v/s A.K. Vijaya Kumar, (2012) 8 SCC 721 (see paras 26 to 29). 27. These two judgments make it clear that the deeming fiction of

JMFC MALPUR

Section 431 Cr.P.C. extends not only to Section 421, but also to Section 64 of the Indian Penal Code. This being the case, Section 70 IPC, which is the last in the group of Sections dealing with sentence of imprisonment for non−payment of fine must also be included as applying directly to compensation under Section 357(3) as well. The position in law now becomes clear. The deeming provision in Section 431 will apply to Section 421(1) as well, despite the fact that the last part of the proviso to Section 421(1) makes a reference only to an order for payment of expenses or compensation out of a fine, which would necessarily refer only to Section 357(1) and not 357(3). Despite this being so, so long as compensation has been directed to be paid, albeit under Section 357(3), Section 431, Section 70 IPC and Section 421(1)proviso would make it clear that by a legal fiction, even though a default sentence has been suffered, yet, compensation would be recoverable in the manner provided under Section 421(1). This would, however, be without the necessity for recording any special reasons. This is because Section 421(1) proviso contains the disjunctive "or" following the recommendation of the Law Commission, that the proviso to old Section 386(1) should not be a bar to the issue of a warrant for levy of fine, even when a sentence of imprisonment for default has been fully undergone. The last part inserted into the proviso to Section 421(1) as a result of this recommendation of the Law Commission is a category by itself which applies to

JMFC MALPUR

compensation payable out of a fine under Section 357(1) and, by applying the fiction contained in Section 431,to compensation payable under Section 357(3).

(૪.૦) વધુમાં, નામદાર અદાલતના બીજા અન્ય ચુકાદોને વંચાણ લઈએ તો નીચે મુજબ છે. **K. A. ABBAS H S A; SABU JOSEPH V/S SABU JOSEPH & ANR; 2010 (6) SCC 230 Para 27 :**

From the above line of cases, it becomes very clear, that, a sentence of imprisonment can be granted for default in payment of compensation awarded under Section 357(3) of Cr.PC. The whole purpose of the provision is to accommodate the interests of the victims in the criminal justice system. Sometimes the situation becomes such that there is no purpose is served by keeping a person behind bars. Instead directing the accused to pay an amount of compensation to the victim or affected party can ensure delivery of total justice. Therefore, this grant of compensation is sometimes in lieu of sending a person behind bars or in addition to a very light sentence of imprisonment. Hence on default of payment of this compensation, there must be a just recourse. Not imposing a sentence of imprisonment would mean allowing the accused to get away without paying the compensation and imposing another fine would be impractical as it would mean imposing a fine upon another fine and therefore would not ensure proper enforcement of the order of compensation. While passing an

JMFC MALPUR

order under Section 357(3), it is imperative for the courts to look at the ability and the capacity of the accused to pay the same amount as has been laid down by the cases above, otherwise the very purpose of granting an order of compensation would stand defeated.

Karan v. State NCT of Delhi 277(2021) DLT 195 (FB)

1. Section 357 of Code of Criminal Procedure empowers the Court to award compensation to victims of crime who suffer by the acti on of the accused. The object of the Section 357(3) CrPC is to provide compensation to the victims who have suffered loss or injury by reason of the act of the accused. Section 357 CrPC is a mandatory provision to be considered by all Courts at the time of sentencing of the accused. However, Section 357 CrPC has been by and large, neglected and ignored.

2. Victims are unfortunately the forgotten people in the criminal justice delivery system. Victims are the worst sufferers. Victims' family is ruined particularly in cases of death and grievous bodily injuries. This is apart from the factors like loss of reputation, humiliation, etc. The Court has to take into consideration the effect of the offence on the victim's family even though human life cannot be restored but then monetary compensation will at least provide some solace.

3. The criminal justice system is meant for doing justice to all – the accused, the society and the victim.

JMFC MALPUR

4. Justice remains incomplete without adequate compensation to the victim. Justice can be complete only when the victim is also compensated.

5. Section 357 CrPC empowers the Court to award compensation to victims who have suffered by the action of the accused.

6. The object of Section 357(3) CrPC is to provide compensation to the victims who have suffered loss or injury by reason of the act of the accused. Mere punishment of the offender cannot give much solace to the family of the victim – civil action for damages is a long drawn and a cumbersome judicial process. Monetary compensation for redressal by the Court finding the infringement of the indefeasible right to life of the citizen is, therefore, useful and at time perhaps the only effective remedy

to apply balm to the wounds of the family members of the deceased victim, who may have been the bread earner of the family.

7. Section 357 CrPC is intended to reassure the victim that he/she is not forgotten in the criminal justice system.

8. Section 357 CrPC is a constructive approach to crimes. It is indeed a step forward in our criminal justice system.

9. The power under Section 357 CrPC is not ancillary to other sentences but in addition thereto.

10. The power under Section 357 CrPC is to be exercised liberally to meet the ends of justice in a better way.

JMFC MALPUR

11. Section 357 CrPC confers a duty on the Court to apply its mind on the question of compensation in every criminal case.
12. The word 'may' in Section 357(3) CrPC means 'shall' and therefore, Section 357 CrPC is mandatory.

(૫.૦) વધુમાં નામદાર અદાલતના ચુકાદા મુજબ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ– 357 કોર્ટને ગુનાનો ભોગ બનેલા લોકોને વળતર આપવાની સત્તા આપે છે જેઓ આરોપીની ગેરરીતી થી પીડાય છે. ફરિયાદીને પૂરતા વળતર વિના ન્યાય અધૂરો રહે છે. ન્યાય ત્યારે જ પૂરો થઈ શકે , જ્યારે ફરિયાદીને પણ વળતર આપવામા આવે. કલમ–357 CrPC કોર્ટને આરોપીની કાર્યવાહીથી ફરિયાદીને વળતર આપવાનો અધિકાર આપે છે કલમ 357(3) ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડનો ઉદ્દેશ્ય એવા ફરિયાદીને વળતર આપવાનો છે કે જેમને આરોપીના કૃત્યના કારણ નુકસાન અથવા ઈજા થઈ હોય. કલમ–357 ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ એ એક ફરજિયાત જોગવાઈ છે જે તમામ અદાલતો દ્વારા આરોપીને સજા સંભળાવતી વખતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે. જો આરોપી આ વળતરની રકમ ચૂકવી આપવા માં કસુર કરે તો અદાલત કેદની સજા ફરમાવવી શકે છે. જેથી આ કામના આરોપીને ૨ વર્ષની સજા કરવું ન્યાયોચિત જણાય આવે છે. જે નીચે મુજબનો આખરી હુકમ કરવામાં આવે છે.

JMFC MALPUR

<u>–:: આખરી હુકમ ::–</u>

૧. ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ– ૨૫૫ અન્વયે આ કામના આરોપી નાસિરહુસૈન અબ્દુલ હમિદ શેખ, રહે.દિલખુશ મટન & ચીકન શોપ સુતરના કારખાના પાસે, નરોડા રેલ્વે ક્રોસીંગ રોડ, અમદાવાદનાઓને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એકટની કલમ–૧૩૮ મુજબ તકસીરવાન ઠરાવી ૨ (બે) વર્ષની સાદી કેદની સજા સજા કરવાનો હુકમ કરવામા આવે છે .

૨. વધુમાં આરોપીને એવો હુકમ કરવામાં આવે છે કે , આરોપીએ ચેકની રકમ એટલે કે રૂપિયા ૫,૦૦,૦૦૦/– (અંકે રૂપિયા પાંચ લાખ પુરા) ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ–૩૫૭ મુજબ ફરિયાદીને વળતર પેટે હુકમની તારીખથી બે માસમાં ચુકવી આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે .

૩. વધુમાં આ કામે આરોપી વળતરની રકમ ફરિયાદીને સમયસર ન ચુકવી આપે તો આરોપીને વધુ ત્રણ માસની સાદી કેદની સજાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

૪. આ કામે જો આરોપી આ વળતરની રકમ નાઝરશ્રી, **માલપુર** માં જમા કરાવે તો અપીલ પિરયડ વિત્યાબાદ આ વળતરની રકમ ફરિયાદીને આપવાનો આદેશ કરવામા આવે છે.

૫. આરોપીને ઉપર મુજબની સજા વોંરંટ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

JUDI.MAGI.F.C.,
MALPUR

Dt.31.07.2026

JMFC MALPUR

૬. આરોપીને સદર જજમેન્ટની નકલ વિના મુલ્યે તાત્કાલીક આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે. આ હુકમની એક યાદી નાઝરશ્રીને વળતરનો હુકમ કરેલ હોય જેથી અલાયદી કરવી.

હુકમ આજરોજ તારીખ **૩૧મી જુલાઈ સને ૨૦૨૬ ના** રોજ ખુલ્લી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી, જાહેર કર્યો.

મુકામ : માલપુર.
તા. ૩૧/૦૭/૨૦૨૬

(કે.બી.પરમાર)
જ્યુડી. મેજીસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ,
માલપુર.
Code–GJ01710

JMFC MALPUR